

Sør-Varanger kommune

Oppvekstplan 2018 – 2028 Planprogram

Sør-Varanger kommune

Fastsatt av kommunestyret: 13.12.2017

Dokumentdato: 21.12.2017

Innhold

Planbehovet.....	4
Planprosessen.....	4
Om mål, innhold og avgrensning i strategisk oppvekstplan	5
Utfordringer.....	6
Kvalifisert personale	6
Innvandring og bosetting av flyktninger	6
Tverrfaglig samarbeid.....	6
Lokaler og uteområder.....	6
Viktige tema i strategisk oppvekstplan	7
Barnehage- og skolestruktur	7
Fokusområder barnehage	8
Spesialpedagogisk hjelp i barnehager	8
Retten til et godt fysisk og psykososialt miljø	8
Forsvarlig opplæringstilbud.....	9
Digital kompetanse.....	9
Tilpassa opplæring og spesialundervisning	10
Samarbeid barnevern	10
Kultur- og fritidstilbud til barn og unge.....	11
Gjennomgående tema.....	11
Vertskommune for videregående skole	11
Tema som vil bli vurdert omtalt	11
Nasjonale føringer for barnehage, grunnskole og kultur	12
Grunnlagsdokumenter – barnehage:	12
Grunnlagsdokumenter – skole:	12
Lokale føringer for oppvekstområdet	13
Andre relevante kommunale dokumenter.....	13
Medvirkning fra barn, unge og foreldre	14
Fremdriftsplan.....	14
Struktur for prosessen fram mot en strategisk oppvekstplan	15
Litteratur/lenker.....	16

Planbehovet

Behovet for en helhetlig oppvekstplan i Sør-Varanger er i kommunes planstrategi for 2016-19 beskrevet slik:

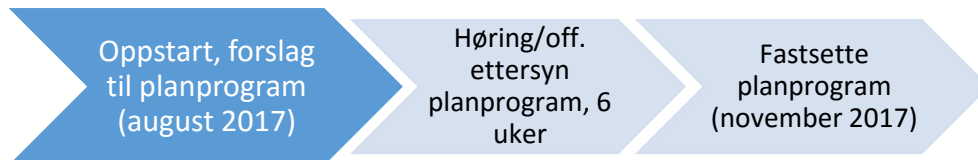
«Tidligere har man hatt egne adskilte planer for barnehage og skole. Man ønsker nå å samle disse planene i en samlet plan, slik at man får bedre oversikt over barnas oppvekst som helhet. Det er behov for å utarbeide en strategisk plan som omfatter oppvekst som helhetlig område. Per i dag foreligger det ingen strategisk oppvekstplan.»

Det framheves videre at barnehage og skole fra nasjonalt hold har vært gjennom flere satsinger som har bidratt til utvikling. Det er i dag et stort fokus på faglig og sosial utvikling for barn og unge. For å imøtekomme både nasjonale føringer og kommunens egen visjon og målsetting er det viktig å se strategisk på oppvekstområdet i en samlet plan for barn og unge.

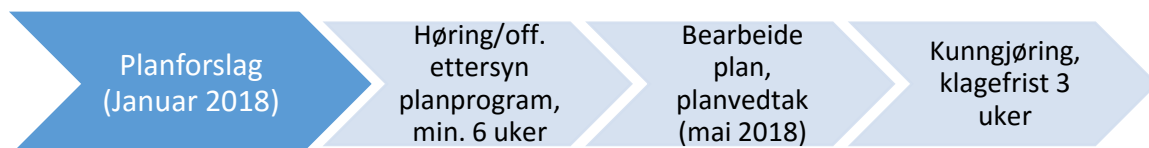
Planprosessen

Strategisk oppvekstplan er en kommunedelplan og vedtatt i kommunal planstrategi 2016-2019. Planprosessen for en kommunedelplan er regulert av plan og bygningsloven §§ 11-12 t.o.m 11-15, som vist i figur 1.

Behandling av planprogram til strategisk oppvekstplan.

Behandling av kommunedelplan: Strategisk oppvekstplan

Figur 1: planprosess for kommunedelplan.

Den 28.11. 2016 vedtok utvalg for levekår en prosessplan for strategisk oppvekstplan. Det er nå utarbeidet et forslag til planprogram for oppvekstplanen. Planprogrammet skisserer tema og fremdrift for prosessen frem til en helhetlig oppvekstplan for Sør-Varanger kommune. Det er en stor og omfattende prosess som

er tenkt gjennomført som en prosjekt med mange ulike deltakere. I planprogrammet er blant annet prosjekteier, styringsgruppe, prosjektleder, og arbeidsgrupper definert.

Om mål, innhold og avgrensning i strategisk oppvekstplan

Oppvekstplanen skal definere mål og legge føringer for hvordan oppvekstilbudet for barn og unge i Sør-Varanger kommune skal være i neste tiårsperiode. Oppvekstplan vil gi overordna strategier og føringer. Det vil i tillegg lages handlingsplaner innenfor en rekke av områdene i oppvekstplanen, der konkrete tiltak vil bli beskrevet.

Som presentert i prosessplan vil planen omfavne oppvekstvilkårene for barn og unge fra 0 til 18 år. Planen vil videre ta for seg ulike sider ved oppveksten, helt fra det første møtet på helsestasjonen og til man er ferdig som elev i videregående skole. Dette innbefatter ikke bare de kjernetilbud vi som kommune tilbyr i dag, men en oversikt over og en beskrivelse av alle tilbud og tjenester vi som kommune mener er bra for barn og unges oppvekst.

Oppvekstplan vil starte med å gi et bilde av oppvekstsituasjonen for barn- og unge i Sør-Varanger i dag. Dette innbefatter både de områder Sør-Varanger kommune har tjenestetilbud som barnehage, skole og kulturskole, men også andre områder som har betydning for barns oppvekst, selv om kommunen som tjenestetilbyder ikke er like sterkt involvert.

Videre vil det i oppvekstplanen beskrives på hvilke områder det ønskes en utvikling i forhold til dagens situasjon, hvilke mål man har i forhold til dagens nåsituasjon og strategier for hvordan man skal nå disse målene.

Strategiske oppvekstplan vil bygge på tidligere arbeider i kommunens gjeldende planverk. Det er i dette dokumentet vist til tidligere planarbeid for barnehage og skole, samt til hvilke nasjonale føringer som er lagt gjennom gjeldende lovverk, forskrifter, utredninger og rundskriv. Likeledes vises det til lokale forskrifter og bestemmelser innenfor barnehage og skole der disse finnes.

I oppvekstplanen vil det også omtales en del nye områder som ikke var synliggjort verken i den kommunale planstrategien eller i kommuneplanens samfunnsdel. Det er gått en tid siden disse planene ble utarbeidet, og regelverket både i barnehage og skole er under kontinuerlig utvikling. Ny forskning og pedagogisk kunnskapsutvikling medfører også at det nasjonalt tenkes nytt rundt både barnehage og skole. Det er blant annet for barnehagene vedtatt en ny rammeplan som trår i kraft 01.08.2017. Føringer fra den nye rammeplanen må innarbeides i oppvekstplanen.

Strategisk oppvekstplan vil på den ene side kunne være et oppslagsverk for foreldre og andre over hva som kan forventes av tilbud og tjenester til de som vokser opp i Sør-Varanger kommune. På en annen side vil planen gi en nærmere beskrivelse av innholdet i tilbud og tjenester, hvor disse er tilgjengelig og hvilken målgruppe tilbudet retter seg mot. Planen skal også legge føringer for kvaliteten på disse tilbudene, spesielt innen barnehage og skole. Målet må være at de tilbudene som gis barn og unge skal ha samme kvalitet uansett hvor i kommunen man vokser opp. Samlet skal den endelige planen gi en oversikt over, og plan for de tilbud og tjenester Sør-

Varanger kommune tilbyr for at barn og unge skal ha en god oppvekst i Sør-Varanger.

I den offentlige grunnskolen er det kommunestyret som er **skoleeier**, og dermed har ansvar for at skolene følger de lover og regler som gjelder. En oppvekstplan vil være et viktig politisk styringsdokument. Her kan man synliggjøre føringer for hvordan politisk nivå ønsker at tilbud skal tilrettelegges til barn og unge, enten det gjelder barnehage, skole eller andre tjenestetilbud i Sør-Varanger kommune. Likeledes vil man også kunne legge føringer for hvilke andre tilbud kommunen skal bidra til i forhold til at barn- og unge skal ha gode oppvekstforhold i Sør-Varanger kommune.

Utfordringer

I planstrategien for 2016-19 trekkes det fram flere områder innen oppvekstsektoren hvor man ser utfordringer fremover.

Kvalifisert personale

I barnehage og skole er det en utfordring å rekruttere og beholde kvalifisert personell. Kommunens bemanningsnorm for barnehagene og de nasjonale kompetansekravene for å undervise i grunnskolen medfører behov for langsiktige planer for kompetanseutvikling av ansatte i sektoren.

Innvandring og bosetting av flyktninger

Kommunens vedtak om bosetting av flyktninger øker behovet for kvalifisert personale i barnehage og skole som kan ivareta opplæring av et økende antall fler- og minoritetsspråklige barn og unge. I tillegg til bosetting av flyktninger, er det et betydelig antall barn av arbeidsinnvandrere og familiegjenforente som kommer til kommunen. For å få et godt skoletilbud for innvandrere må det arbeides systematisk og langsiktig med å utvikle kompetanse og undervisningspraksis. Organisering av tilbudet kommunen skal ha, vil omtales i oppvekstplan. Samtidig er det viktig å ha god plan og styring for bosetting av flyktninger, som der den gruppen innvandrere kommunen tildeler bolig.

Tverrfaglig samarbeid

Det er i planstrategien pekt på at det å skape gode oppvekst og læringsmiljø for barn og unge krever et langsiktig og systematisk arbeid. Tiltak og samarbeidprosjekter er allerede igangsatt, men dette vil i tiden fremover kreve stort fokus i hele sektoren. Dette utløser også et behov for bedre tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid innad i kommunen. Man samarbeider mellom barnehage og skole, men planmessigheten og langsiktigheten i dette samarbeidet mangler. Man mangler også langsiktige planer for det tverrfaglige og helhetlige arbeidet med barn og unge i kommunen.

Lokaler og uteområder

Fokus på gode oppvekst og læringsmiljø betyr også langsiktige planer for ivaretagelse av lokaler og uteområder. I en nærmere beskrivelse av de fysiske forholdene i barnehage og skole bør man i oppvekstplanen få på plass rutiner for vedlikehold. Likeledes bør man ha rutiner for kontroll og godkjenning av de samme

byggene, samt at man en slik sammenheng systematisk også gjør vurderinger av når gamle bygg er modne for å bli erstattet med nye.

Viktige tema i strategisk oppvekstplan

Barnehage- og skolestruktur

I det foreløpige planarbeidet er det fokusert både på barnehage- og skolestruktur. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig å beskrive beliggenheten for barnehager og skoler geografisk. Demografiske forhold vil på en side være avgjørende for størrelse, men like viktig vil det være å se på oppbyggingen av både barnehage og skole for å tallfeste for hvor mange barn det vil være optimalt å ha i en enhet. Valg av type barnehage og type skole, vil i stor utstrekning også sette rammer for antall barn eller elever som knyttes til en enhet. Størrelsen på både barnehager og skoler kan ha betydning for kvaliteten på tilbudet. En nyere undersøkelse viser at barnehagens størrelse i seg selv er ikke avgjørende for om en barnehage holder høy eller lav kvalitet. Størrelse spiller sammen med andre strukturelle faktorer, som barnehagens indre organisering, ledelse, eierskap og ansattes kompetanse (Bråten mfl. 2015). (Utdanningsspeilet 2015).

I Sør-Varanger har vi i dag god erfaring med vår nyeste og største 6 avdelings barnehage på en rekke områder. Hvis man ønsker at barnehagene skal opparbeide robuste fagmiljø, er ikke størrelse en uvesentlig faktor. Likevel må man i planen også være nøktern i forhold til hvor vi bør ha en barnehage og dermed legge til rette for at noen av enhetene i distriktene nødvendigvis av naturlige årsaker blir små, men likevel oppfyller en viktig funksjon for både barn og voksne.

I planstrategien blir det påpekt at dagens skolestruktur bidrar til høye kostnader per elev for å kunne opprettholde et faglig og sosialt forsvarlig opplæringstilbud for alle elever. Vi har i dag et gjennomsnittlig elevtall på 107 elever per skole, mens gjennomsnittet i sammenlignbare kommuner og i Finnmark er henholdsvis 146 og 118 elever. I planstrategien sies det også at om lag 90 % av elevene er tilknyttet skolene i Bjørnevattn, Kirkenes, og på Hesseng og Sandnes. Dette er en skolestruktur hvor vi har noen relativt store skoler i sentrum, mens skolene i distriktet har få elever. Det er i dag nedgang i barnetallene i distriktene og derav utfordrende å gi et faglig godt tilbud, spesielt i barnehage og SFO, men delvis også i skole.

Sårbarheten som oppstår med små skolemiljø bør vurderes som en del av utfordringsbildet. Lite robuste skoler og små fagmiljø kan ha betydning for mulighetene til å gi elevene undervisning av fagkvalifiserte lærere i alle fag, og på rekruttering av fagpersonell. Små enheter kan på en annen side ha sine fordeler for enkeltelever. Størrelse på skolene må sammen med skolestruktur og valg av pedagogisk innhold få en grundig behandling i oppvekstplanen. Demografien og store avstander medfører at noen av våre skoler nødvendigvis ikke vil bli store og ha robuste fagmiljø. I planen blir det derfor en utfordring å beskrive hvordan vi til tross for dette kan skape gode fagmiljø og dermed kunne gi gode opplæringstilbud også i distriktene.

Fokusområder barnehage

Barnehagene i Sør-Varanger har en rekke satsingsområder i dag. Disse vil bli vurdert for videreføring i oppvekstplanen. To satsingsområder som vil videreføres er:

- Lek og vennsksrelasjoner
- Språk – språkløyper: For å styrke språkarbeidet og arbeid med barnas tidlige lese-utvikling har regjeringen lansert en nasjonal strategi, **språkløyper**. Barnehagene i Sør-Varanger er med, som en av 27 kommuner i Norge.

Prioriterte arbeidsområder i barnehagene i dag:

- Personalets kompetanse
- Minoritetsspråklige barn
- Samarbeid mellom barnehage og skole
- Forebygge vold i nære relasjoner / seksuelle overgrep
- Foreldresamarbeid
- Kompetanseutvikling med lærende nettverk om barnehage skolemiljø og mobbing

Spesialpedagogisk hjelp i barnehager

Stortinget har vedtatt endringer i barnehageloven. De trådte i kraft 1. august 2016

Retten til spesialpedagogisk hjelp og retten til tegnspråkopplæring for barn under opplæringspliktig alder er flyttet fra opplæringsloven til barnehageloven.

§ 19 a. *Retten til spesialpedagogisk hjelp*

Her heter det at barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Dette gjelder uavhengig av om de går i barnehage. Formålet er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter.

Spesialpedagogisk hjelp kan gis til barnet individuelt eller i gruppe. Hjelpen skal omfatte tilbud om foreldrerådgivning. Kommunen skal oppfylle retten til spesialpedagogisk hjelp for barn bosatt i kommunen.

Det er viktig å komme tidlig i gang med både det spesialpedagogiske arbeidet i barnehagen og med eventuell spesialundervisning. Bekymringer og behov for forebyggende tiltak kan i mange tilfeller avdekkes tidlig, enten på helsekontroll og/eller i barnehagen. I mange tilfeller kan man arbeide forebyggende i flere år mens barnet er i barnehage. Derfor er det viktig med gode rutiner for samarbeid mellom foresatte, helsestasjon og barnehage i de første leveårene. Videre er det viktig å fange opp alle behov for spesialpedagogiske hjelp tidlig gjennom å sørge for at alle barn i kommunen får et barnehagetilbud og at forebyggende tiltak er en del av dette tilbudet.

Retten til et godt fysisk og psykososialt miljø

Barn har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø, enten de går i barnehage eller skole. Dette er fastslått i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. For barn i barnehage er dette også indirekte fastslått i barnehageloven gjennom at barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon. For

barnehagene er det i tillegg utarbeidet en egen veileder hvor målet er et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø som arbeider forebyggende mot diskriminering og mobbing. I veilederen er barnehageeiers ansvar for å sette det psykososiale miljøet på dagsordenen påpekt.

I skolen er retten til et godt fysisk og psykososialt miljø hjemlet i opplæringsloven kapittel 9-a hvor det slås fast at alle har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø, som fremmer helse, trivsel og læring. Også i skolen er det utviklet en egen veileder for dette arbeidet, i tillegg til at skolene over år har hatt tilsyn med temaet. Det er skoleeiers ansvar å sørge for at elevene får oppfylt sin rettighet, og temaet må få en nærmere omtale og beskrivelse av hvordan vi driver og utvikler dette arbeidet i Sør-Varanger.

Forsvarlig opplæringstilbud

Et forsvarlig opplæringstilbud er avgjørende for at Sør-Varanger kommune kan videreutvikle en god og innholdsrik skole. Gjennom opplæringsloven med forskrift, herunder læreplaner, defineres hva som er et forsvarlig undervisningstilbud. Det er opp til den enkelte kommune å vurdere om grunnskoleopplæringen som gis oppfyller kravene til forsvarlighet og ellers er i tråd med lover og forskrifter. Dette gjelder både innholdet i opplæringen, hvordan opplæringen gjennomføres, vurdering av utbytte, samt at elevene har et læringsmiljø som faktisk fremmer helse, trivsel og læring.

Det lokale arbeidet med å skape et godt læringsmiljø og et godt læringsutbytte for den enkelte elev er derfor viktig. På nasjonalt nivå er det utviklet et kvalitetsvurderingssystem som er gjort tilgjengelig for den enkelte skoleeier lokalt. Kvalitetsvurderingssystemet består av kunnskapsgrunnlag, verktøy, rutiner, tiltak og innsats på skoler, i kommuner og på statlig nivå. Sør-Varanger kommune er i gang med å ta i bruk deler av dette systemet. Vi har allerede innført krav om lokalt arbeid med læreplaner og dokumentasjon av vurderingspraksis, og arbeider for å få på plass en god oppfølging av dette. I helhetlig oppvekstplan blir det derfor viktig å synliggjøre og lage rutiner for hvordan man tar i bruk et felles system for vurdering av kvaliteten lokalt på den enkelte skole og i kommunen.

Digital kompetanse

Å ha digital kompetanse er i dag avgjørende for å lykkes både i skole og arbeidsliv. Digital kompetanse er derfor blitt en viktig og grunnleggende ferdighet. Det er i grunnskolene i Sør-Varanger i dag varierende grad av pedagogisk bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), og det finnes ingen samla plan for hvordan de digitale ferdighetene i kunnskapsløftets læreplaner skal nås. Senter for IKT i opplæringen har en portal «IKT plan», til hjelp for skoler i å nå kompetansemålene innen digitale ferdigheter. I strategisk oppvekstplan må strategi for helhetlig implementering av digitale ferdigheter i grunnskolen, både for lærere og elever omtales.

I en samlet plan for hele oppvekstområdet fra barnehage til og med grunnskole, og unge opp til 18 år, er digital kompetanse viktig å implementere allerede i barnehagen.

Tilpassa opplæring og spesialundervisning

Elevs rett til spesialundervisning er hjemlet i opplæringsloven, § 5-1, Rett til spesialundervisning. Her heter det:

«Elevar som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har rett til spesialundervisning.

I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringstilbodet skal ha eit slikt innhald at det samla tilbodet kan gi eleven eit forsvarleg utbytte av opplæringa i forhold til andre elevar og i forhold til dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven».

Spesialundervisningen er som det vises til lovpålagt og krever for tiden store ressurser i Sør-Varanger. Hvor mange barn som til enhver tid får spesialundervisning har nøye sammenheng med hvordan den ordinære opplæringa er tilpasset den enkelte elevs individuelle behov. Årsaken til- og lovgrunnlaget for at barn får spesialundervisning er at man ikke kan nyttegjøre seg den ordinære opplæringa. Derfor må man i den ordinære opplæringa ta høyde for at barn er ulike og lærer ulikt, og opplæringa må tilpasses dette faktum. Hvis man ikke makter dette, vil den enkelte elev få utfordringer med å følge den ordinære opplæringa og skolen må ty til spesialundervisning. Oppvekstplanen vil ha som utgangspunkt at den ordinære og den tilpassede opplæringa skal være så god som mulig for den enkelte. Dersom det ikke foreligger åpenbare behov for spesialundervisning, så skal alle sider ved den ordinære opplæringa vurderes før man går i gang med å kartlegge eleven med tanke på spesialundervisning.

Det er igangsatt et omstillingsarbeid i samarbeid mellom skolene og Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT). Dette er et langsiktig arbeid og det vil antakelig gå mange år før man ser resultater. Det er viktig at arbeidet med tidlig spesialpedagogisk hjelp i barnehage, den ordinære opplæringa i skole og arbeidet rundt tildeling av spesialundervisning, ses i en sammenheng og gis en grundig omtale i oppvekstplanen.

Samarbeid barnevern

Barnevernloven pålegger kommunene å følge nøye med i de forhold barn og unge lever under, og har ansvar for å finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Barneverntjenesten har et spesielt ansvar for å avdekke problemer så tidlig at tiltak kan settes inn for å unngå varige skader.

Barneverntjenesten har et lovpålagt samarbeidsansvar. Samtidig har flere andre kommunale tjenester også et ansvar for å forebygge problemer blant barn og unge. Det er viktig at de ulike instansene samarbeider om å oppnå best mulig resultater av felles innsats. Tverrfaglige rutiner for samarbeid rundt utsatte barn vil omtales i oppvekstplan.

Kultur- og fritidstilbud til barn og unge

Sør-Varanger kommune bidrar både direkte og indirekte til et mangfold av kulturtilbud til barn og unge i kommunen. Flere av tilbudene gis direkte gjennom kulturskole, bibliotek, ungdomsklubb m.m. som drives i kommunal regi. En rekke andre tilbud gis av frivillige lag- og foreninger eller andre institusjoner, hvor kommunen mer indirekte er en av flere bidragsytere. Dette kan være tilbud i svømmehall, kino, teater, idrettshall og ulike idrettsanlegg hvor kommunen indirekte, enten gjennom kommunalt foretak (Barentshallen) eller på annen måte støtter opp om tiltaket.

Lag og foreninger står likevel for mange av de unges fritidsaktiviteter. Men også her bidrar Sør-Varanger kommune, enten gjennom direkte pengestøtte eller subsidiering av f.eks. leie av idrettshall eller annet lokale. Kulturtilbud til barn og unge i alle deler av kommunen vil være et tema i en oppvekstplan.

Gjennomgående tema

I kommuneplanens planstrategi er det formulert en del prioriteringsområder som har direkte sammenheng med de utfordringene man i planen ser innenfor oppvekstsektoren. Disse områdene er:

- *Kvalitet i tjenestetilbudet*
- *Folkehelse for barn og unge*
- *Samarbeid med foresatte*

Det er naturlig at disse tema også blir omtalt i en endelige oppvekstplanen.

Vertskommune for videregående skole

Sør-Varanger kommune er vertskommune for Kirkenes videregående skole. Kommunen har dermed et ansvar for at også elever hjemmehørende i andre kommuner føler seg godt mottatt og kan nyte godt av gode kultur- og fritidstilbud i kommunen. Frafall i videregående skole er en sammensatt utfordring. Det er en kjent problemstilling at hybelboende elever er sterkt representert i denne gruppen. I et forebyggende perspektiv kan et samarbeid med fylkeskommunen og Kirkenes videregående skole bidra til en økt innsats overfor denne gruppen. Noe som kanskje bidrar til en bedre trivsel både privat og på skolen. Kirkenes videregående skole vil bli invitert inn i arbeidsgruppen når dette tema skal utformes.

Tema som vil bli vurdert omtalt

Ut over de nevnte problemstillingene er det i det øvrige planverket nevnt en del områder som i tillegg kan være vel verdt å ta med i arbeidet med oppvekstplanen.

Dette gjelder:

- Et forebyggende helsearbeid som møter ungdommen på deres egne premisser
- Stimulere til ungdomskontakt over grensene, og deltakelse i internasjonale prosjekter
- Samarbeide med andre offentlige foretak om fritidstilbud for ungdom med midlertidig opphold i kommunen

Selv om ovennevnte dokumenter tar for seg mange av de utfordringer man ser for seg i en oppvekstplan for Sør-Varanger kommune, så er det i tillegg viktig å beskrive en del områder som ikke er nevnt eller hensyntatt tilstrekkelig i planarbeidet som er gjort så langt i kommunen. Dette gjelder blant annet kommunens ansvar for grunnskole og spesialundervisning for voksne. I det forestående arbeidet vil det kunne komme opp andre områder som ikke er nevnt verken i dette eller forgående plandokument, men det er viktig at man gjennom hele planprosessen er åpne for å ta inn nye idéer og tiltak som er bra for barn og unge.

Nasjonale føringer for barnehage, grunnskole og kultur

Sentrale føringer for oppvekstområdet er gitt gjennom lover og forskrifter for barnehage, skole og kultur. For barnehage er det i første rekke Barnehageloven og Rammeplanen for barnehage som på nasjonalt nivå legger føringer på rettigheter for barna og føringer for innhold i barnehagen. For grunnskolen er det Opplæringsloven med forskrifter og Læreplanverket (LK06) som på nasjonalt nivå bestemmer rettighetene og legger føringer for innholdet i opplæringa. Både for barnehage og grunnskole er det lagt sentrale føringer på at kommunen lokalt skal ha systemer for å sikre kvaliteten på tilbudet som gis til barn og unge.

Strategisk oppvekstplan i Sør-Varanger må implementere de føringer som er utarbeidet i de seneste meldingene til stortinget for barnehage, grunnskole og kultur. Dette gjelder for eksempel kvalitet på tilbudet i barnehage og grunnskole.

Grunnlagsdokumenter – barnehage:

- Lov om barnehager
- Rammeplan for barnehager
- *Framtidens barnehage*, Meld. St. 24 (2012–2013.)
- *Kompetanse for framtidens barnehage*, Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020
- Tid for lek og læring, Meld. St. 19 (2015–2016)
- Barnehageplan Sør-Varanger
- Vedtekter for Sør-Varanger kommunale barnehager
- Barnehagestruktur Sør-Varanger, sak 070/12
- Årsplan for den enkelte barnehage

Grunnlagsdokumenter – skole:

- Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa
- Forskrift til opplæringslova
- Læreplanverket for Kunnskapsløftet
- Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen, Mld. St. 21 (2016-2017)
- Fag-Fordypning-Forståelse en fornyelse av Kunnskapsløftet, Mld. St. 28 (2015-2016)
- *Kompetanse for kvalitet*, Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025.
- *Fremtidens skole*, Fornyelse av fag og kompetanser, NOU 2015:8.

Lokale føringer for oppvekstområdet

I kommuneplanens samfunnsdel for tidsrommet 2014-2026 er det et uttalt mål at Sør-Varanger kommune skal ha en større befolkningsvekst enn de nasjonale prognosene tilsier fram mot 2026, og at dette innebærer at kommunen i planperioden må prioritere tiltak som antas å ha størst effekt på valg av bosted.

I kommuneplanens samfunnsdel står det videre: «Den største mobiliteten finnes blant yngre yrkesaktive. Det er følgelig dem og deres familiers ønsker og behov som i særlig grad må tilfredsstilles» (Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026. pkt. 7.0).

Dette medfører at «Barn og ungdom» er satt opp som ett av i alt fem satsingsområder. Det er i planen pekt på at det vil kreve en helhetlig og tverrsektoriell innsats for å skape gode oppvekstsvilkår for barn og unge.

I «Kommunal planstrategi for 2016-2019» er kommunens visjon for barn og unges oppvekst beskrevet slik:

«Sør-Varanger kommune har en visjon om at barn og ungdom skal preges av høy sosial og faglig utvikling. Dette oppnås gjennom oppvekstmiljø basert på trygghet, trivsel, tilhørighet og tilgjengelighet. I tillegg har kommunen som mål å være dyktig til å se oppvekst i helhet, fra barnehage til videregående.

Det er viktig å ta vare på mangfoldet i kommunen gjennom å planlegge å tilrettelegge undervisning og aktiviteter som spenner bredt. Kommunen har flere barn og unge med ulike internasjonale bakgrunner. Kommunen har også mange innbyggere med samisk bakgrunn og det er viktig å bidra til at barn og unge med denne bakgrunnen kan ha muligheten til å ta del i formidling av kunnskap og tradisjoner».

Andre relevante kommunale dokumenter

I Sør-Varanger kommune er det opp gjennom årene utarbeidet lokale planer både i barnehage og skole. Den siste felles barnehageplan var utarbeidet for perioden 2008- 2012. Selv om denne ikke er videreført utarbeider den enkelte barnehage hvert år en egen årsplan for den pedagogiske virksomheten.

Barnehagestrukturen Sør-Varanger er utredet i 2010 med en videreføring av arbeidet i 2012.

Innenfor skole er det tidligere utarbeidet flere plandokumenter i de siste årene. I 2004 utarbeidet Sør-Varanger kommune på egenhånd en plan for «Framtidig skolestruktur i Sør-Varanger kommune». Ingen av tiltakene som ble foreslått i denne planen ble gjennomført.

I 2012 utarbeidet Norconsult en ny skolestrukturanalyse for kommunen. Her ble det utredet tre ulike alternativ. Norconsult anbefalte kommunen å gå inn for «Alternativ 1», hvor man tilrådte at skolene Bjørnevatn, Jarfjord, Jakobsnes, Neiden og Skogfoss ble lagt ned og ungdomsskoleelevene overført til Kirkenes, mens barneskoleelevene ble overført til Pasvik, Hesseng og Sandnes. Kommunen ville da hatt drift ved tre

barneskoler, en kombinertskole, ett oppvekstsenter og en ungdomsskole. Ingen av disse tilrådingene er fulgt opp i ettertid.

Medvirkning fra barn, unge og foreldre

Det er i arbeidet med en ny oppvekstplan viktig at både barn og foreldre får mulighet til å komme med innspill tidlig i prosessen. Derfor bør både barn, unge og foreldre få en stemme inn i planarbeidet. Foreldre og elever kan bidra i en eller flere arbeidsgrupper for oppvekstplanen. Selv om man i dag ikke har klarlagt hvordan dette best kan gjennomføres, bør man tidlig i prosessen komme fram til en hensiktsmessig måte å få brakt stemmene til barn, unge og foreldre i dette arbeidet. I barnehagene finnes det et kommunalt foreldreutvalg og det bør vurderes å opprette et tilsvarende for skolene. Elevene er allerede organisert gjennom elevrådene og der gjenstår bare å komme fram til hvordan disse kan bidra i planarbeidet. Elever og eldre ungdom er også organisert gjennom ungdomsrådet og disse bør også være representert i planarbeidet.

Fremdriftsplan

Det ble i prosessplan skissert en fremdrift som tilsa at arbeidet skulle starte høsten 2016 og planen ferdigstilles tidlig høst 2017. Dette har vist seg å ikke være gjennomførbart, blant annet på grunn av vakanser i ledelsen og at stillingen som skolefaglig rådgiver lenge var ubesatt.

Det er derfor i planprogrammet utarbeidet en revidert fremdriftsplan for strategisk oppvekstplan 2017-2027.

Tabell 1: Forslag til fremdriftsplan for strategisk oppvekstplan 2017-2027:

TID	PLANPROSESS	MERKNAD
September 2016	Oppstart	
November 2016	Prosessplan til politisk behandling	Godkjent i Utvalg for levekår 28.11.2016
August 2017	Planprogram til 1. gangs behandling	Utvalg for levekår
September 2017	Varsel om oppstart og høring planprogram strategisk oppvekstplan	Høring: 6 uker
Oktober 2017	Planprogram til 2. gangs behandling og fastsettelse.	Utvalg for levekår, Kommunestyret
November 2017	Kunngjøring av planprogram	

August 2017 - januar 2018	Utarbeide forslag til kommunedelplan Strategisk oppvekstplan		
Januar 2018	1. gangs behandling av planforslag		Utvalg for levekår
Februar 2018	Høring/offentlig ettersyn	6 uker	
Mars og april 2018	Behandle høringsinnspill		
Mai 2018	2. gangs behandling og vedtak		Utvalg og levekår, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, kommunestyret
Juni 2018	Offentliggjøring av vedtak. Dokument tilgjengelig på internett		

Struktur for prosessen fram mot en strategisk oppvekstplan

Prosjekteier/vedtaksmyndighet: Kommunestyret

Styringsgruppe: Utvalg for levekår

Prosjektansvarlig: Rådmannen

Prosjektleder: Kommunalsjef for oppvekst og kultur

Tabell 2: oversikt over prosjektgruppe og arbeidsgrupper.

Prosjektgruppe	Arbeidsgruppe barnehage	Arbeidsgruppe skole/ kulturskole	Arbeidsgruppe allmenn kultur
Kommunalsjef for oppvekst og kultur	Enhetsleder barnehage	Skolefaglig rådgiver	Enhetsleder kultur
Skolefaglig rådgiver	Ansatte fra barnehage	Rektorer barneskole, ungdomsskole og kombinerte skoler	Biblioteksjef
Enhetsleder barnehage	Foreldre fra barnehage	Rektor kulturskolen	Idrettskonsulent
Enhetsleder PPT	PPT	PPT	Ungdomskonsulent

Enhetsleder kultur	Barnevernet	Foreldre	Ungdomsrådet
Enhetsleder kulturskolen		Elevråd	Barentshallene
Samfunnsplanlegger		Barnevernet	Lag- og foreninger
Enhetsleder Barnevernet		Kirkenes videregående skole	
Tillitsvalgt Utdanningsforbundet			

Referansegrupper:

Fagnettverk skole
 Fagnettverk barnehage
 Eksterne grupper:
 Idrettsrådet
 Idrettslag
 Rådet for likestilling av funksjonshemmede

Høringsinstanser:

Barnehager
 Skoler/oppvekstsenter
 Videregående skole/Finnmark fylkeskommune
 Helsetjenesten
 Teknisk/FDV
 Bygdelag
 Rådet for likestilling av funksjonshemmede
 Offentlig høring

Litteratur/lenker:

- Lov om barnehager
- Rammeplan for barnehager
- *Framtidens barnehage*, Meld. St. 24 (2012–2013.)
- *Kompetanse for framtidens barnehage*, Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020
- Meld. St. 19 (2015–2016) - Tid for lek og læring
- Barnehageplan Sør-Varanger (under revidering, skal sees i sammenheng med oppvekstplan)
- Vedtekter for Sør-Varanger kommunale barnehager (under revidering)
- Barnehagestruktur Sør-Varanger, sak 070/12
- Årsplan for hver barnehage
- Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa
- Forskrift til opplæringslova
- Læreplanverket for Kunnskapsløftet
- *Fremtidens skole*, Fornyelse av fag og kompetanser, NOU 2015:8.
- *Kompetanse for kvalitet*, Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025.
- Skolestrukturanalyse i SVK, Norconsult (2012)
- «Da klokka klang», Framtidig skolestruktur i Sør-Varanger kommune, SVK (2004).

